

CUPRINS

ABREVIERI.....	5
INTRODUCERE.....	7
1. DELIMITĂRI PRELIMINARE PRIVIND EUROPA.....	9
1.1. Europa. Perspective interdisciplinare.....	9
1.1.1. Europa. Delimitări terminologice.....	9
1.1.2. Europa. Perspectiva geografică.....	10
1.1.3. Europa. Perspectiva politică.....	10
1.1.4. Europa. Perspectiva economică.....	11
1.1.5. Europa. Perspectiva culturală.....	12
1.1.6. Europa. Perspectiva juridică.....	12
1.2. Valorile comune în Europa.....	13
1.3. Coordonate instituționale în Europa. Organizațiile interguvernamentale europene cu activitate în domeniul drepturilor omului.....	14
1.4. Valorile Uniunii Europene.....	15
1.5. Sediul materiei drepturilor omului în cadrul normativ al Uniunii Europene.....	16
2. DREPTUL INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE ȘI DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI.....	18
2.1. Instituțiile Uniunii Europene cu atribuții în domeniul drepturilor omului.....	18
2.1.1. Curtea de justiție a Uniunii Europene (Comunității Europene) – pionierul al garantării drepturilor fundamentale în cadrul Uniunii Europene.....	18
2.1.2. Celelalte instituții europene care desfășoară activități în domeniul protecției drepturilor omului.....	24
2.1.2.1. Consiliul European.....	24
2.1.2.2. Parlamentul european.....	30
2.1.2.3. Comisia Europeană.....	32
2.1.2.4. Consiliul Uniunii Europene.....	33

2.1.3. Acțiunea comună a instituțiilor europene în temeiul art. 7 al Tratatului privind Uniunea Europeană.....	34
2.2. Organele consultative care desfășoară activități în domeniul drepturilor omului.....	35
2.2.1. Comitetul Economic și Social European (CESE).....	35
2.2.2. Comitetul regiunilor.....	38
2.2.3. Banca Europeană de Investiții	38
2.3. Organismele instituționalizate ale Uniunii Europene specializate în domeniul protecției drepturilor omului	38
2.3.1. Ombudsmanul European.....	38
2.3.2. Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor	40
2.3.3. Comitetul European pentru Protecția Datelor.....	41
2.4. Agenții specializate în domeniul protecției drepturilor omului	43
2.4.1. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE (ADF).....	43
2.4.2. Institutul European pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați	46
2.4.3. Comitetul consultativ pentru egalitatea de șanse între bărbați și femei	47
2.5. Agenții care desfășoară activități în domeniul drepturilor omului	48
2.5.1. Oficiul European de Poliție/ Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Aplicare a Legii (Europol).....	48
2.5.2. Unitatea Europeană de Cooperare Judiciară/ Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală (Eurojust)	51
2.5.3. Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene (Frontex).....	54
3. DREPTUL NORMATIV AL UNIUNII EUROPENE ȘI DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI.....	57
3.1. Dreptul primar al Uniunii Europene	57
3.1.1. Tratatul Uniunii Europene.....	57
3.1.1.1. Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE)	57
3.1.1.2. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).....	59

3.1.2. Tratatul de la Lisabona. Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene	59
3.2. Dreptul secundar al Uniunii Europene	60
3.2.1. Directive	60
3.2.2. Regulamente	61
3.2.3. Decizii.....	64
4. CARTA DREPTURILOR FUNDAMENTALE ALE UNIUNII EUROPENE	66
4.1. Clarificări conceptuale: drepturile omului – drepturi fundamentale	66
4.2. Perspectivă diacronică asupra Cartei drepturilor fundamentale	66
4.3. Importanța Cartei drepturilor fundamentale în ansamblul actelor normative regionale și internaționale specializate în materia drepturilor omului.....	68
4.3.1. Originalitatea Cartei drepturilor fundamentale.....	68
4.3.2. Indivizibilitatea drepturilor.....	69
4.3.3. Optimizarea drepturilor omului	69
4.4. Conținutul Cartei drepturilor fundamentale.....	70
5. DREPTUL MATERIAL AL UNIUNII EUROPENE ȘI CONSILIULUI EUROPEI ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI – ANALIZĂ GENERALĂ COMPARATIVĂ. PREMIZĂ ESENȚIALĂ A ADERĂRII UNIUNII EUROPENE LA CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI	218
5.1. Convergențele normative și jurisprudențiale sistemului european de protecție a drepturilor omului.....	218
5.1.1. Principii directoare.....	218
5.1.1.1. Principiul aplicării directe.....	218
5.1.1.2. Principiul priorității	219
5.1.1.3. Principiul subsidiarității.....	219
5.1.1.4. Marja națională de apreciere.....	220
5.1.1.5. Principii <i>jus commune europeum</i>	221
5.1.2. Caracteristicile sistemului european de protecție a drepturilor omului.....	222
5.1.2.1. Reformarea sistemului european	222

5.1.2.1.1. Sistemul Convenției europene a drepturilor omului	222
5.1.2.1.2. Sistemul Uniunii Europene	223
5.1.2.2. Interacțiunea complementară pozitivă normativă	226
5.1.2.2.1. Domeniul de aplicare <i>ratione materiae</i>	228
5.1.2.2.1.1. Drepturi directe și drepturi indirecte	228
5.1.2.2.1.2. Generații de drepturi	228
5.1.2.2.1.3. Distincția drepturi – principii	229
5.1.2.2.1.4. Relații neantagoniste între drepturi	229
5.1.2.2.3. Domeniul de aplicare <i>ratione personae</i>	230
5.1.3. Nivelul echivalent de protecție	231
5.1. Divergențele normative și jurisprudențiale ale sistemului european de protecție a drepturilor omului	234
5.1.1. Divergențe conceptuale	234
5.2.2. Divergențe de drept material al drepturilor omului	236
5.2.2.1. Divergențe de drept material al drepturilor omului manifestate în temeiul aceluiași act normativ	236
5.2.2.2. Divergențe de drept material al drepturilor omului manifestate în temeiul a mai multor acte normative	236
5.2.2.3. Divergențe de drept material al drepturilor omului manifestate în temeiul a mai multor acte normative care reglementează drepturile omului	236
5.2.2.4. Divergențe de drept material al drepturilor omului manifestate în temeiul unor acte normative din domeniul drepturilor omului și a altora din cadrul dreptului european	236
5.3. Divergențe de drept procesual al drepturilor omului	238
5.4. Tehnici de rezolvare a conflictelor	239
6. ADERAREA UNIUNII EUROPENE LA CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI	241
7. POLITICA EXTERNA A UNIUNII EUROPENE ȘI DREPTURILE OMULUI	245
BIBLIOGRAFIE GENERALA	257

Introducere

Evoluția societății fiind constant marcată de consolidarea nucleului „dur” al cadrului valoric pe care se întemeiază actualul model cultural universal: libertate, egalitate, solidaritate dezvăluie originile și evoluției mișcării drepturilor omului, percepute ca fiind atât o mișcare de idei cât și un concept juridic.

Istoricul drepturilor omului atestă progresiva recunoaștere a acestora, atât din punct de vedere calitativ cât și cantitativ, punând astfel în discuție chestiunea relativității drepturilor omului. Caracterul lor imperfect juridic și inadecvat scopului de a asigura protecția propriei lor filozofii și a valorilor cărora sunt arondate justifică conturarea de preocupări metodologice. Astfel, dacă drepturile omului ca idee rămân importante și utile, imperfecțiunea lor ca instrument de protecție devine incontestabilă.

Aflate la convergența științelor juridice cu științele sociale și științele politice, drepturile omului au contribuit în mod substanțial la constanta redefinire a identității europene cu respectarea diversității culturale, reprezentând atât motivul de abandonare și reunire a orgoliilor și intereselor politice, dar și „calul troian” folosit pentru obținerea satisfacerii unor obiective politico-economice.

Un anumit fond comun întemeiat pe „principiile proprii unei societăți democratice: pluralismul, toleranța și spiritul de deschidere” și alegerea de valori variabile potrivit nivelului de civilizație al fiecărui stat au favorizat interdependența crescută a națiunilor europene care a avut rolul de a încuraja conturarea unei noi „ordini publice europene” centrată pe drepturi fundamentale¹.

Premiza constituirii principalelor organizații regionale este așezarea individului în centrul construcției europene. Protecția individului a devenit, în consecință, o protecție juridică care depășește limitele tradiționale ale sistemelor naționale. De altfel, Uniunea Europeană a fost chiar proclamată o „Uniune a

---

¹ L. Favoreu, P. Gaïa, A. Pena, A. Roux, G. Soffoni, A. Duffy, I. Fassassi, *Droit des libertés fondamentales*, 8ème édition, Dalloz, 2021, p. 20.

cetățenilor”, dat fiind rolul indivizilor în funcționarea instituțiilor acestei organizații, abordare singulară în categoria organizațiilor internaționale².

Sistemului de protecție a drepturilor omului în Europa își demonstrează fiabilitatea prin existența și continua fundamentare a trei piloni esențiali: actele normative care au marcat și continue să influențeze ireversibil nu numai comunitatea europeană, dar și pe cea internațională, constituțiile naționale și cooperarea strânsă în domeniul drepturilor omului dintre principalele organizații regionale.

Cele două coordonate normative ale sistemului european de protecție a drepturilor omului care au, actualmente, influență decisivă asupra evoluției Europei se remarcă a fi Convenția europeană a drepturilor omului, adoptată în cadrul Consiliului Europei și Carta drepturilor fundamentale, parte integrantă a Tratatului de la Lisabona care guvernează Uniunea Europeană.

---

² I. Pernice, *The Treaty of Lisbon and Fundamental Rights, in The Lisbon Treaty. EU Constitutionalism without a Constitutional Treaty?*, Springer Wien New York, 2008, pp. 235-254.

1. Delimitări preliminare privind Europa

1.1. Europa. Perspective interdisciplinare

Diversitatea de abordare a reperului esențial al cursului **Drepturile omului în Uniunea Europeană**– Europa – apare ca utilă în înțelegerea aprofundată a conceptelor fundamentale care vor fi dezvoltate pe parcursul cursului. Doar o perspectivă interdisciplinară satisface obiectivele de a se însuși, apoi de a se aplica principii juridice specifice domeniului drepturilor omului.

1.1.1. Europa. Delimitări terminologice

Etimologia termenului de „Europa” a determinat intense căutări interdisciplinare care au scos la iveală diverse teorii³. Conform unei teorii, termenul derivă din grecescul εὐρύς (eurús), „larg, vast” și ὄψ (ōps, gen. ὀπός, ōpós) „ochi, față, chip”⁴, prin urmare compozitul lor Eurōpē ar însemna „larg-privind”⁵ sau „cu aspect vast”⁶ sau „contemplație largă”⁷.

O altă teorie scoate în evidență că Eurōpē derivă din cuvântul semitic pentru „apus”, acesta fiind fie akkadianul erebu care înseamnă „a coborî, apune”, fie fenicianul ereb „seară, apus”,^[20]⁸ care este la originea Maghrebului arab și a ebraicului ma'arav. Cu toate acestea, se apreciază că

---

³ V. Ciucă, *Euronomosofia. Periplu filosofic prin dreptul european organic (vol. I)*, Ed. Fundației Academice Axis, Iași, 2012; V. Ciucă, *Vagant prin ideea europeană. Fulgurații juridico-filosofice*, Ed. Fundației Academice Axis, Iași, 2011; V. Ciucă, *Itinerarii prin pretoriile europene*, Ed. Fundației Academice Axis, Iași, 2011.

⁴ Wikipedia (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Europa>) apud Henry George Liddell, Robert Scott, *A Greek-English Lexicon*, Oxford University Press, 1843, <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0057>.

⁵ Wikipedia (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Europa>) apud M. L. West, M. West, *Indo-European Poetry and Myth*, Oxford University Press, p. 185.

⁶ Wikipedia (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Europa>) apud Ch. FitzRoy, *The Rape of Europa: The Intriguing History of Titian's Masterpiece*, Bloomsbury Publishing, 2015, p. 52.

⁷ Wikipedia (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Europa>) apud M. C. Astour, *Hellenosemitica: An Ethnic and Cultural Study in West Semitic Impact on Mycenaean Greece*, Brill Archive, 1967, p. 128.

⁸ Wikipedia (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Europa>) apud Online Etymology Dictionary.

„fonologic, corespondența dintre numele Europei și orice formă a cuvântului semitic este foarte slabă”⁹ sau chiar că este improbabilă o conexiune cu limbile semitice¹⁰.

1.1.2. Europa. Perspectiva geografică

Ca reper strict geografic, se consideră că Europa este parte componentă a continentului extins numit Euroasia, mai precis partea vestică a acestuia. Întrucât există semnificații politice și culturale, trebuie precizate și detalii referitoare la granițele Europei – vestul Europei: Oceanul Atlantic și insula Islanda; nordul Europei: Oceanul Arctic și Arhipelagul Svalbard din Norvegia; sudul Europei: Marea Mediterană, insulele Greciei și Malta; estul Europei: Marea Neagră, Marea Caspică, Munții Ural.

Rolul de forță dominantă economică, socială și culturală este influențat în mod determinant de legătura care există între peninsulele sale: peninsula Iberică, peninsula Italică, peninsula Balcanică, peninsula Scandinavă și Jutland.

Pentru a înțelege dacă există justificări geografice în divizarea Europei, mai ales din punct de vedere politic, este recomandabilă precizarea principalelor regiuni: Zona muntoasă de Vest (Norvegia, Suedia, Danemarca, Finlanda, Islanda, Scoția, Irlanda, Bretania franceză, Spania și Portugalia), Câmpia Europeană de Nord (părți din Franța, Belgia, Olanda, Germania, Danemarca, Polonia, Estonia, Letonia, Lituania, Belarus), Zona muntoasă Centrală (estul Franței, și Belgiei, sudul Germaniei, Republica Cehă și părți din nordul Elveției și Austria), Zona muntoasă Alpină (munții Alpi, Pirinei, Apenini, Alpii Dinarici, Balcani și Carpați)¹¹.

1.1.3. Europa. Perspectiva politică

Raporturile de forță dintre entitățile politice fundamentale – statele și organizațiile guvernamentale – sunt marcate de dinamica unor evenimente istorice care s-au desfășurat în spațiul geografic european, dincolo de orice

---

⁹ Wikipedia (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Europa>) *apud* M.L. West, *The east face of Helicon: west Asiatic elements in Greek poetry and myth*, Oxford: Clarendon Press, 1997, p. 451.

¹⁰ Wikipedia (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Europa>) *apud* R. Beekes, *Kadmos and Europa, and the Phoenicians*, Kadmos, 2004, 43 (1): 168-69.

¹¹ I. Marin, M. Marin, *Europa – Geografie regională*, Ed. Universitară, 2004, p. 1-382.

doctrină politică¹² care a fost adoptată de factorii decidenți ai statelor sau organizațiilor interguvernamentale.

Regimurile politice manifestate în sfera Europei se încadrează în cele două tipuri principale de regim politic: democrație și dictatură. Indiferent de forma de manifestare a regimului politic în varianta sa autentică sau cea adaptată contextului național, se constată migrarea către regimul democratic a mării majorități a statelor europene, Belarusul fiind singurul stat calificat în cadrul comunității internaționale a fi un stat dictatorial. Aceasta stare de fapt nu exclude constatarea referitoare la alte state europene care cunosc anumite derapaje politice incompatibile cu elementele caracteristice democrației.

În privința structurii puterii publice, majoritatea statelor Europei sunt state unitare. Excepțiile, statele federale sau confederațiile, nu au decât rolul de a scoate în evidență diversitatea de manifestare a statului European.

Europa politică, însă, este marcată de suprapunerea reperelor geografice pe reperelor politice esențiale: organizațiile interguvernamentale. Evoluția mentalității factorilor politici europeni, dar și a societății civile europene demonstrează că aprecieri subiective politice au avut efecte de reducere substanțială a ariei geografice a Europei și limitarea acestui continent doar la teritoriile statelor care sunt membre unei anumite organizații interguvernamentale relevante într-o anumită perioadă istorică.

Principalele organizații interguvernamentale europene sunt Comunitățile europene, Consiliul Europei, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, Uniunea Europeană, Comunitatea alegerii democratice, Uniunea Economică Eurasiatică, Adunarea Parlamentară Euronest, Comunitatea Statelor Independente, Comunitatea pentru Democrație și Drepturile Națiunilor, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, Organizația GUAM pentru Democrație și Dezvoltare Economică¹³.

1.1.4. Europa. Perspectiva economică

Europa a fost prima dintre cele mai importante regiuni ale lumii care a dezvoltat o economie modernă bazată pe agricultura comercială, dezvoltarea industrială și furnizarea de servicii specializate. Modernizarea sa de succes

---

¹² R. Eatwell, A. Wright, *Contemporary Political Ideologies*. Second Edition, Continuum London New York, 2001, p. 67-90.

¹³ A. Carpinschi, D. Mărgărit, *Organizații internaționale*, Ed. Polirom, 2011, pp. 29-123

poate fi urmărită de înzestrarea bogată a resurselor economice a continentului (cărbune, petrol, gaze naturale, uraniu, metale prețioase etc.), istoria sa de inovații, evoluția unei forțe de muncă calificate și educate, precum și interconectarea tuturor părților sale – atât în mod natural existente și de om – care a facilitat mișcarea ușoară a cantităților masive de materii prime și produse finite și comunicarea de idei¹⁴.

Eliminarea punctelor de control dintr-un anumit spațiu geografic, al unei organizații interguvernamentale, are ca principal efect libertatea de circulație a bunurilor, serviciilor, persoanelor și capitalurilor. Natura economiilor mixte naționale creează cadru de instituire și implementare a regulilor europene reunite în cadrul pieței comune¹⁵.

1.1.5. Europa. Perspectiva culturală

O moștenire culturală și spirituală comună derivată din antichitatea greco-romană, creștinism, iudaism, Renaștere și umanismul său, gândirea politică a Iluminismului și Revoluția Franceză, precum și evoluțiile modernității, inclusiv toate tipurile de socialism¹⁶.

1.1.6. Europa. Perspectiva juridică

Sistemele de drept care sunt adoptate de statele europene aparțin în special familiilor de drept anglo-saxon și drept continental, având variante specifice determinate de trăsături culturale naționale.

Sistemul anglo-saxon este sistemul cutumiar¹⁷ care are ca principalul izvor de drept hotărârea judecătorească, legea fiind un eventual izvor subsidiar, care are o organizare judiciară proprie, care constă în unicitatea jurisdicțiilor și o ierarhie judiciară structurate piramidal, în cadrul căruia magistratura este generată de vechimea în barou și este adoptat cadrul procesual adversarial și sistemul de apel special al deciziilor de la instanțele inferioare. Acestui sistem îi sunt arondate sistemele de drept britanic și irlandez.

---

¹⁴ G. Fischer, R. Strauss, *Europe's Income, Wealth, Consumption, and Inequality*, Oxford University Press, 2020, pp. 10-35.

¹⁵ L. Tsoukalis, *What kind of Europe?*, Oxford University Press, 2003, p. 97.

¹⁶ V. Ciucă, *Euronomosofia. Periplu filosofic prin dreptul european organic* (vol. I), Ed. Fundației Academice Axis, Iași, 2012, p. 45-89.

¹⁷ A. Iftimie, *Drept comparat și sisteme juridice contemporane*, Ed. Universul Juridic, București, 2019, pp. 166-178.

Sistemul de drept continental sau sistemul de drept civil¹⁸ este sistemul în cadrul căruia structura dihotomică între drept public și drept privat este mai clară, principalul izvor de drept fiind legea, care implică folosirea modelului deductiv și sistematic de gândire juridică, norma juridică având o previzibilitate logică și abstractă, cu principii generale cu vocație universală de ordine publică. În cadrul acestui sistem se disting anumite categorii de sisteme naționale ori regionale de drept precum sistemul de drept civil francez, sistemul de drept civil german, sistemul de drept civil rus și sistemul de drept civil al statelor nordice.

1.2. Valorile comune în Europa

Europa s-a dorit mereu a fi un etalon de civilizație pentru întreaga comunitate internațională. Pentru a crea cadrul de desfășurare a tuturor interacțiunilor sociale, politice, economice, care să satisfacă și obiectivul său de ordin cultural, spiritual, Europa și-a construit un sistem de valori coerent, solid, pe care a putut clădi ulterior variante de realități care să poată permite societății europene să se adapteze cât mai repede la noi paradigme sau fenomene sociale.

Pilonii fundamentali ai sistemului european de valori au fost recunoscuți a fi mereu aceiași, indiferent de perioada istorică traversată și indiferent de modalitate de formulare în care apăreau în spațiul public: drepturile omului, siguranța, cultura.

Drepturile omului însele, indiferent de generația de drepturi din care fac parte – generația întâi fiind cea a drepturilor civile și politice, generația a doua aparținând drepturilor culturale, economice, sociale și generația a treia, care se referă a drepturile de solidaritate – conțin o largă varietate de valori sociale – demnitatea umană, libertatea, egalitatea, solidaritatea, proprietatea – care se manifestă într-un spectru larg în toate domeniile vieții.

Siguranța, constituind dintotdeauna o preocupare a societății umane, a marcat Europa cu atât mai mult cu cât aceasta a fost spațiul de desfășurare a numeroase conflagrații naționale, regionale și internaționale sau al unor acțiuni cu caracter colectiv vătămător, precum terorismul ori crima organizată. Indiferent, însă, de dimensiunea de exprimare – în cadrul unui stat sau între

---

¹⁸ A. Iftimie, *op. cit.*, pp. 101-103.

două sau mai multe state – siguranța a justificat crearea a diverse mecanisme naționale sau transnaționale în materie de protecție civilă, ajutor umanitar și sănătate publică, care s-au dovedit a fi eficiente atât imediat, cât și în timp.

1.3. Coordonate instituționale în Europa. Organizațiile interguvernamentale europene cu activitate în domeniul drepturilor omului

Cele trei organizații interguvernamentale europene principale cu activitate în domeniul drepturilor omului sunt Consiliul Europei, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și Uniunea Europeană.

Consiliul Europei este organizația interguvernamentală europeană care a fost creată în 1948 pentru a îndeplini prin organele sale – Secretarul General, Comitetul de Miniștri, Adunarea Parlamentară, Congresul Autorităților Locale și Regionale, Curtea Europeană a Drepturilor omului, Comisarul drepturilor omului – deziderate privind protejarea și garantarea drepturilor omului, asigurarea respectării elementelor constitutive ale democrației și statutului de drept.

Reunind 47 de state europene, Consiliul Europei s-a impus la nivel regional și internațional prin activitățile sale de a stabili un standard minimal de consacrare și asigurare a drepturilor omului la nivel european, influențând atât redactarea actelor normative ale statelor membre, cât și construirea unei infrastructuri instituționale și procedurale în domeniul drepturilor omului.

Direcțiile în care au fost înregistrate progrese semnificative la nivelul celor 47 de state membre s-au remarcat a fi abolirea pedepsei cu moartea, lupta pentru diminuarea discriminării și a rasismului, consolidarea spațiului de manifestare a libertății de exprimare, redimensionarea egalității de gen, protejarea drepturilor copilului, apărarea diversității culturale, monitorizarea alegerilor, educația în spiritul drepturilor omului și a democrației, reglementarea asigurării calității medicamentelor și serviciilor medicale¹⁹.

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa este organizația interguvernamentală care excede spațiului european, reunind state atât din Europa, cât și din Asia și America de Nord.

---

¹⁹ <https://www.coe.int/en/web/about-us/achievements>.

Având ca obiectiv fundamental asigurarea securității în contextul importanței acesteia în plan individual și colectiv, național și inter-regional, OSCE își organizează activitatea în funcție de viziunea proprie asupra acesteia, conferindu-i trei „dimensiuni”: dimensiunea politico-militară; dimensiunea economică și dimensiunea de mediu. Acțiunile OSCE acoperă toate aceste trei domenii, de la probleme de securitate „dure”, cum ar fi prevenirea conflictelor până la încurajarea dezvoltării economice, asigurarea utilizării durabile a resurselor naturale și promovarea respectării depline a drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Uniunea Europeană este organizația interguvernamentală creată prin reorganizarea Comunităților europene pentru a satisface obiective economice și politice²⁰.

Obiectivele Uniunii Europene afirmate în cadrul Tratatelor fundamentale satisfac deziderate generale, precum menținerea și extinderea păcii instaurate între statele sale membre și vecinii săi; crearea cadrului necesar cooperării practice între țările europene; asigurarea securității cetățenilor europeni; promovarea solidarității economice și sociale; păstrarea identității și diversității europene în contextul globalizării; promovarea valorilor europene comune.

1.4. Valorile Uniunii Europene

Articolul 2 al Tratatului Uniunii Europene este sediul materiei valorilor universale la a căror prezervare se angajează ferm Uniunea să acționeze prin intermediul activității instituțiilor sale. Dintre valorile consacrate în plan politic, social, economic, cultural, juridic la nivelul comunității internaționale, valorile care potențează satisfacerea obiectivelor Uniunii Europene sunt demnitatea, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept, drepturile minorităților.

Demnitatea umană, valoarea esențială a indivizilor, este apreciată a fi inviolabilă. Constituind baza propriu-zisă a drepturilor fundamentale, demnitatea trebuie să fie respectată și, deopotrivă, protejată atât de către instituțiile europene, statele membre, prin autoritățile proprii, cât și de către cetățenii europeni și cei ce trăiesc alături de aceștia în spațiul Uniunii Europene.

---

²⁰ G.L.Ispas, *Uniunea Europeană. Evoluție. Instituții. Mecanisme*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 23.

Libertatea este valoarea plurivalentă, deopotrivă considerată fundamentală pentru viziunea de manifestare a Uniunii Europene. Fie că este avută în vedere libertatea de mișcare ce le oferă cetățenilor dreptul de a se deplasa și stabili în mod liber pe teritoriul Uniunii, fie că sunt vizate libertățile individuale, cum ar fi libertatea de gândire, libertatea de conștiință, libertatea religioasă, libertatea de întrunire, dreptul la informație și libertatea de exprimare, toate formele libertății sunt protejate de actul esențial în materia drepturilor omului la nivelul organizației: Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Regimul politic compatibil funcționării eficiente a Uniunii este recunoscut a fi doar cel al **democrației** reprezentative, care scoate în evidență transpunerea în realitate a principiului potrivit căruia statutul de cetățean european implică exercitarea unor drepturi politice. În acest context, fiecare cetățean adult din Uniunii Europene are dreptul de a candida și de a vota la alegerile pentru Parlamentul European, fie în statul de reședință, fie în statul de origine.

Egalitatea implică acordarea de drepturi egale în fața legii pentru toți cetățenii. De altfel, principiul egalității între femei și bărbați stă la baza tuturor politicilor europene și reprezintă piatra de temelie a integrării europene, aplicându-se în toate domeniile în care Uniunea Europeană a stabilit să acționeze. Deși, principiul plății egale pentru muncă egală a fost integrat încă din Tratatul de la Roma din 1957 și, deopotrivă, Comunitățile europene și Uniunea Europeană au făcut progrese semnificative, mai există inegalități.

Uniunea Europeană este întemeiată pe **statul de drept**, dată fiind atât funcționarea sa în baza tratatelor, asupra cărora au convenit toate statele membre, în mod voluntar și democratic, cât și organizarea și desfășurarea activității, la nivelul organizației, a unui organism judiciar independent, care are rolul de a proteja sistemul juridic și judiciar al Uniunii Europene și al statelor membre, hotărârile acestuia fiind repere esențiale pentru celelalte instituții europene și autoritățile naționale.

1.5. Sediul materiei drepturilor omului în cadrul normativ al Uniunii Europene

Tratatul de la Lisabona constituie actul normativ fundamental al Uniunii Europene care statuează asupra drepturilor omului, având o dublă perspectivă de reglementare, fiind menționate atât în partea întâi a tratatului, cât și în partea a doua a acestuia.

Sediul principal al materiei este constituit de art. 6 (ex-art. 6 TUE) al Tratatului de la Lisabona, prin acesta afirmându-se dubla direcție de acțiune a Uniunii Europene în domeniul drepturilor omului: atât în plan normativ, cât și procedural. În plan normativ, trebuie evidențiate redactarea propriului act normativ specializat în domeniul drepturilor omului – Carta drepturilor fundamentale – în cadrul căruia este consacrat propriului catalog de drepturi, dar și recunoașterea rolului Convenției europene a drepturilor omului și a Constituțiilor și jurisprudenței constituționale a statelor membre la concretizarea angajamentului Uniunii în privința garantării drepturilor fundamentale. Iar în plan procedural, pentru a satisface obiectivul general de uniformizare a standardului de protecție a drepturilor omului la nivel european, este reglementată o procedură de aderare a Uniunii Europene la sursa principală de inspirație atât la nivel regional, cât și internațional – Convenția europeană a drepturilor omului.

(1) Uniunea recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene din 7 decembrie 2000, astfel cum a fost adaptată la 12 decembrie 2007, la Strasbourg, care are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor. Dispozițiile cuprinse în cartă nu extind în niciun fel competențele Uniunii astfel cum sunt definite în tratate. Drepturile, libertățile și principiile prevăzute în cartă se interpretează în conformitate cu dispozițiile generale din titlul VII al Cartei privind interpretarea și punerea sa în aplicare și cu luarea în considerare în mod corespunzător a explicațiilor menționate în Cartă, care prevăd izvoarele acestor dispoziții.

(2) Uniunea aderă la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Competențele Uniunii, astfel cum sunt definite în tratate, nu sunt modificate de această aderare.

(3) Drepturile fundamentale, astfel cum sunt garantate prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și astfel cum rezultă din tradițiile constituționale comune statelor membre, constituie principii generale ale dreptului Uniunii.

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene constituie sediul special al materiei, fiind inclusă în partea a doua a Tratatului de la Lisabona și fiind considerată cel mai progresist act normativ în materia drepturilor omului, atât datorită redactării sale în acord cu realitățile societății contemporane, cât și datorită transpunerii principiului indivizibilității drepturilor omului prin includerea în catalogul drepturilor a trei generații de drepturi: generația drepturilor civile și politice, generația drepturilor sociale, economice și culturale și generația drepturilor globale.